

تقدیم به

شہید راہ ولایت، حضرت زہراؑ

www.Ketab.ir

شیوه صحیح ترجمه

مآخذ و مآلهای عربی به فارسی

نساء نور محمد

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

شیوه صحیح ترجمه ساختارهای عربی به فارسی

نساء نورمحمد کلیدبر

انتشارات جامعة الزهراء

نخست

زمستان ۱۳۹۶

۵۰۰ نسخه

شماره

۱۰ تومان

۹۷۸-۹۶۴-۲۷۲۴-۷

جامعة الزهراء

دفتر انتشارات: ۵۴۴-۲۱۱۱-۹۸۲۵+

کتاب فروشی: ۲۲۳۶-۲۱۱۱-۹۸۲۵+

دورنگار: ۱۵۱۱-۲۱۱۱-۹۸۲۵+

وبگاه: F:hop.jz.ac.ir | پانامه: Pub.alzahra@gmail.com

ناشر:

انتشارات

ناشر چاپ:

شماره

چاپ

تومان

شاب

ارتباط با ما:

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

نورمحمد کلیدبر، نساء، ۱۳۵۹ -

شیوه صحیح ترجمه ساختارهای عربی به فارسی - نساء نورمحمد کلیدبر.

قم: جامعة الزهراء، ۱۳۹۶.

۱۳۶ ص. ۵/۲۱×۵/۱۴۱ م.م.

۹۷۸-۹۶۴-۲۷۲۴-۹۸-۷

فیبا

زبان عربی -- ترجمه به فارسی

Arabic language -- Translating into Persian

زبان عربی -- ترجمه به فارسی -- راهنمای آموزشی

Arabic language -- Translating into Persian -- Study and teaching

ترجمه -- روش شناسی

Translating and interpreting -- Methodology

کلیدبر، نساء، ۱۳۵۹ -

کلیدبر، نورمحمد، ۱۳۵۹ -

۹۱۳۹۶ ش ۹/۱۷۰ PJ۶۱۷۰

۴۹۲/۷۸۰۲۴

۵۰۱۶۲۶۴

سخن ناشر

بشر از آغاز آفرینش با کوله بار بی پایانی از پرسش ها، همواره در پی دانستن بوده و با همه تلاش های ستودنی، سرشت عطشناکش هیچگاه سیراب نشده است. علم و دانایی، حقیقت مقدسی است که انحصار در هیچ حصاری را برنمی تابد و از این روست که بانوان با مسئولیت های سنگینی که بر دوش شان افتاده، افزون بر پروراندن اندیشمندی و الامقام، خود نیز درهای بی شماری از علوم مختلف را گشوده اند.

در این میان، انقلاب حیات بخش ایران، در پرتو آموزه های دین مقدس اسلام و اندیشه های تابناک امام راحل علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام، افق های جدیدی را پیش روی حقیقت جویان، نمایاند و جامعه الزهراء علیها السلام یکی از بزرگ ترین دانشگاه های دینی جهان را تجلیگاه این تعداد پویای بانوان در عرصه های گوناگون معارف ناب اسلامی و شاخه های دانش های بشری بنیان نهاد.

طلاب و دانش آموختگان این نهاد مقدس نیز در اندک زمانی توفیق یافتند دوشادوش دیگر اندیشوران و صاحبان قلم، گلستان علم را با حضور اندیشه هایی نو بیاریند و تحسین دیگران را برانگیزند.

انتشارات جامعه الزهراء علیها السلام در راستای نشر آثار ارزشمند و تأثیرگذار، بر آن است تا آفریده های گرانسنگ اندیشمندان فرهیخته را در قالبی نیکو، پسان چراغی فروزان در عصر تاریک جاهلیت مهاجم غرب، به نسل نو پیشکش کند؛ بدان امید که مشعل تعالی، پرفروغ تر و قلب نازنین امام عصر علیه السلام شادمان گردد.

نوشته‌ار پیش‌رو اثری ماندگار از سرکار خانم نساء نورمحمد کلیدبراست که
ناشر از خداوند مهر برای نگارنده گرمی و همه سرورانی که در آماده‌سازی و
نشر این اثر همیار بوده‌اند، پاداشی درخور آرزو می‌کند و پیشنهادهای و نقدهای
مسانده اربابان معرفت را با آغوشی باز پذیراست.

انتشارات جامعة الزهراء

زمستان ۱۳۹۶

فهرست

پیش‌فتار ۹

فصل اول

مفردشناسی ۱۱
شیوه (رو) ۱۱
ترجمه ۱۱
ساختار ۱۵

فصل دوم

روش ترجمه ۱۶
انواع ترجمه ۱۷
ترجمه لفظ به لفظ ۱۷
نقاط ضعف ۱۸
ترجمه تحت اللفظی ۱۹
نقاط قوت ۲۰
نقاط ضعف ۲۰
ترجمه وفادار یا معادل ۲۲
نقاط قوت ۲۳
ترجمه معنایی یا محتوایی ۲۴
نقاط قوت ۲۴
ترجمه آزاد ۲۶
نقاط قوت ۲۶
نقاط ضعف ۲۷
ترجمه اقتباسی ۲۸

فصل سوم

انواع متون در ترجمه ۲۹
متون ادبی ۲۹
متون علمی ۳۱
متون دینی ۳۱
متون مطبوعاتی ۳۳
متون داستانی و نمایشنامه‌ای ۳۳

فصل چهارم

انواع ساختار ۳۵
ساختار صرفی ۳۶
ساختار نحوی ۳۷
ساختار لغوی معنایی ۴۰
ساختار آوایی ۴۱
ساختار بلاغی ۴۲

فصل پنجم

عناصر ساختاری ۴۵
تفاوت‌های ساختاری زبان عربی و فارسی ۴۶
تفاوت در زمینه صرف و نحو ۴۶
تفاوت در زمینه افعال ۴۷
تفاوت در زمینه حروف ۴۸
تفاوت در زمینه ضمائر ۴۹
تفاوت در زمینه ساختار جمله ۴۹

روش ترجمه تمییز مفرد ۹۵

روش ترجمه تمییز نسبت ۹۷

فصل نهم

ترجمه ساختارهای مشکل عربی (۴): تأکید ... ۱۰۵

روش های تأکید در زبان فارسی ۱۰۸

تأکید اسم ۱۰۸

تأکید ضمیر ۱۰۹

تأکید صفت ۱۰۹

ترجمه تأکید معنوی ۱۱۰

ترجمه تأکید لفظی ۱۱۱

تأکید اسم ظاهر ۱۱۱

تأکید عامل ۱۱۲

تأکید جمله ۱۱۳

تأکید ضمیر ۱۱۴

تأکید حرف ۱۱۵

حال ۱۱۶

حالت ۱۱۷

قسم ۱۱۷

تقدم معمول بر عام ۱۱۸

نمونه هایی از تأکید به روش بارغی ۱۱۹

تقدیم و تکرار مستدالیه ۱۱۹

کاربرد اسم به جای ضمیر ۱۲۰

نتیجه گیری ۱۲۲

نمایه آیات ۱۲۳

کتابنامه ۱۲۶

تفاوت در زمینه اشتقاق ۴۹

تفاوت در زمینه نظام آوایی ۵۰

تفاوت در زمینه وسعت معانی و دقت

تعبیر ۵۰

تفاوت در زمینه قالب ۵۱

فصل دهم

ترجمه ساختارهای مشکل عربی (۱): مفعول

مفعول ۵۳

مفعول مطلق تأکیدی ۵۵

مفعول مطلق نوعی ۵۹

مفعول مطلق عددی ۶۵

مفعول مطلق نیایی ۶۶

ترجمه مفعول مطلق نیایی از نوع کسرت خاص

(کَلَّ، بَعْضٌ، حَقٌّ، أَحْسَنٌ، أَشَدُّ) ۶۸

ترجمه صفت، جانشین مفعول مطلق ۶۸

ترجمه عدد، جانشین مفعول مطلق ۶۹

ترجمه مفعول مطلق با عامل محذوف ۷۰

فصل هفتم

ترجمه ساختارهای مشکل عربی (۲): حال ... ۷۵

ترجمه حال مفرد ۷۷

ترجمه جمله حالیه ۸۲

ترجمه حال شبه جمله ۸۸

فصل هشتم

ترجمه ساختارهای مشکل عربی (۳): تمییز ... ۹۳

پیش‌گفتار

سیاس و ستایش پرده دگار یگانه هستی بخش را که انسان را با سلاح زبان، گویا آفرید و آغاز خاستنش راه تکامل و پیشرفت را به روی او گشود.

بخشی بزرگی از میراث علمی و فرهنگی امروز ما، ثمره برگردانِ متون عربی به فارسی در گذشته های دور نزدیک است. تعاملِ بین دو زبان عربی و فارسی، زبان های اصیل حوزه اسلامی، به از ادبیات غنی و پیشینه پرافتخار و بی نظیری برخوردارند، همواره ضروری و اجتناب ناپذیر است. این دو زبان، از نظر ارتباط و تأثیر متقابل کم نظیرند؛ اما با وجود است تفاوت های بی ربا یکدیگر دارند. از مهم ترین تفاوت های این دو زبان، این است که از خانواده زبانی واحدی نیستند. زبان فارسی از خانواده بزرگ زبان های هندواروپایی است؛ اما زبان عربی از خانواده زبان های سامی است.^۱ این اختلاف در ریشه، تفاوت هایی را نیز در گرامر، واژه ها، بین این دو ایجاد کرده که جنبه های آوایی، دستوری، لغات، ساختار، جملات و... از آن جمله است. بنابراین، ترجمه را می توان، برجسته ترین راه برای رسیدن به این تعامل دانست.

شناخت کامل زبان مبدأ و مقصد، از مهم ترین مسائلی است که در ترجمه بر آن تأکید می شود. یکی از نکات مهم در مقوله شناخت زبان، شناخت صحیح ساختارهای زبانی است که تسلط بر آن، در هر یک از دو زبان مبدأ و مقصد، از مهم ترین وظایف مترجم به شمار می آید؛ زیرا اغلب مترجمان در این عرصه خاص، با آنکه می توانند معانی واژه ها و عبارات را بفهمند، اما در انتقال مفاهیم به ساختار زبان مقصد، دچار لغزش می شوند و این موضوع، یکی

از دشواری‌های ترجمه از عربی به فارسی است.

هرچند دامنه ترجمه، گسترده و نامحدود است و نمی‌توان آن را در چارچوبی کامل قرارداد، ولی مبانی و اصولی دارد که مترجمان باید به آن پایبند باشند.

برخلاف تصور برخی که ترجمه را مراجعه به فرهنگ لغت و نوشتن معنای واژه و مرتب کردن معانی کلمات می‌دانند، ترجمه، فرایند پیچیده‌ای است که توفیق مترجم در ارائه ترجمه‌ای صحیح و شیوا، به میزان تسلط وی به ظرایف دو زبان، به ویژه زبان مقصد، بستگی دارد. صرف فراگیری قواعد ساختاری دو زبان، آن هم در قالب آسانی که در کتاب‌های صرف و نحو آمده است، توانایی لازم برای ترجمه را فراهم نمی‌کند؛ مگر اینکه کاربردی شود. بنابراین برای ارائه ترجمه سلیس، رسا و دقیق، مترجم باید بتواند دوزبان را از یکدگر تفکیک کند و اختلافات آوایی، واژه‌ای و ساختاری بین دوزبان را شفاف، و با استناد از آن، معادل دقیقی پیدا کند.^۱

با بررسی منابعی که در زمینه فن ترجمه نگاشته شده، به موضوع روش‌شناسی ترجمه ساختارها، پرداخته نشده و فقط اشاره‌ای گذرا شده است. با توجه به خلأ موجود و اهمیتی که ساختارها در ترجمه صحیح دارند. ضرورت چنین پژوهشی دوچندان می‌شود؛ از این رو در این پژوهش که شیوه‌ایم برخی از اصول شناخت ساختارها و معادل‌های مناسب برای آن را ارائه دهیم. امید است منبع مفیدی در راستای پژوهش بیشتر در این زمینه باشد.

در پایان برخود لازم می‌دانم سپاس و تقدیر فراوان خود را از استاد ارجمند جناب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی فتحی که در این پژوهش با یاریت یمنی، شکیبایی و راهنمایی‌های ارزنده خویش مرا یاری فرمودند، ابراز نمایم.

نساء نورمحمد

قم، خرداد ۱۳۹۳